HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ובאושפיזא מאי נפקא מינה אמר מר זוטרא לאהדורי ליה אבידתא בטביעות עינא אי [א]ידעינן ביה דלא משני אלא בהני תלת מהדרינן ליה ואי משני במילי אחריני לא מהדרינן ליה מר זוטרא חסידא אגניב ליה כסא דכספא מאושפיזא חזיא לההוא בר בי רב דמשי ידיה ונגיב בגלימא דחבריה אמר היינו האי דלא איכפת ליה אממונא דחבריה [א]כפתיה ואודי תניא (א) מודה ר"ש בן אלעזר בכלים חדשים ששבעתן העין שחייב להכריז ואלו הן כלים חדשים שלא שבעתן העין שאינו חייב להכריז כגון [א] בדי מחטין וצינוריות ומחרוזות של קרדומות כל אלו שאמרו [ב]אימתי מותרים בזמן שמצאן אחד אחד אבל מצאן שנים שנים חייב להכריז מאי בדי שוכי ואמאי קרו ליה בדי דבר דתלו ביה מידי בד קרו ליה כי ההוא [ב] דתנן התם [ג][ב]עלה אחד בבד אחד וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר [ג][ג]המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הברדלס ומן זוטו של ים ומשלוליתו של נהר המוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן איבעיא להו כי קאמר ר"ש בן אלעזר [ד]ברוב כנענים אבל ברוב ישראל לא או דלמא [ד]אפי' ברוב ישראל נמי אמר אם תמצא לומר אפילו ברוב ישראל נמי אמר [ה]פליגי רבנן עליה או לא פליגי ואם תמצא לומר פליגי ברוב ישראל ודאי פליגי ברוב כנענים פליגי או לא פליגי ואם תמצא לומר פליגי אפי' [ה]ברוב כנענים הלכה כמותו או אין הלכה כמותו אם תמצא לומר הלכה כמותו דוקא ברוב כנענים או אפילו ברוב ישראל ת"ש [ו]המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן מאן שמעת ליה דאזיל בתר רובא ר"ש בן אלעזר שמעת מינה אפילו ברוב ישראל נמי הב"ע במפוזרין אי במפוזרין מאי אריא מקום שהרבים מצויין שם אפילו אין הרבים מצויין שם אלא לעולם [ז]בצרורין והכא במאי עסקינן [ה]בבתי כנסיות של כנענים בתי מדרשות מאי איכא למימר בתי מדרשות דידן דיתבי בהו כנענים השתא דאתית להכי בתי כנסיות נמי דידן דיתבי בהו כנענים ת"ש [ח]מצא בה אבידה [ו]אם רוב ישראל חייב להכריז אם רוב כנענים אינו חייב להכריז מאן שמעת ליה דאמר אזלינן בתר רובא רשב"א שמעת מינה כי קאמר רשב"א ברוב כנענים אבל ברוב ישראל לא הא מני רבנן היא תפשוט מינה דמודו ליה רבנן לרשב"א ברוב כנענים אלא לעולם רשב"א היא ואפי' ברוב ישראל נמי והכא במאי עסקי' בטמון אי בטמון מאי עבידתיה גביה והתנן [ט]מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז [י]כדאמר רב פפא באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה הכא נמי באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה

ואיבעית

באושפיזא. שאלוהו על אושפיזו אם קבלו בסבר פנים יפות ואמר לאו מדה טובה היא כדי שלא יקפלו בו בני אדם שאינן מהוגנין לבא תמיד עליו ויכלו את ממונו: **אגניב ליה כסא דכספא.** כלי של אושפיזו היה: **בדי מחטין וצינוריות.** לקמיה מפרש בדי מחטין שתולין בו מחטין: **וצינוריות.** מזלגות קטנים שטוות בו זהב: **אחת אחת.** בד אחת ומחרוז אחד: **חייב להכריז.** דמנין הוי סימן: **שוכי.** ענפים של אילן: **עלה אחד בבד אחד.** [ג] במס' סוכה (דף מד:) גבי ערבה שנשרו מקצת עליה ונשתיירו בה שלשה עלין לחין ואיכא דאמרי אפילו עלה אחד בבד אחד כשירה: **ברדלס.** לבוע וי"א פוטיא"ש כ) ודרך להרוג אווזים ותרנגולים: **ובכל מקום שהרבים כו'.** ואפילו דבר שיש בו סימן: **פליגי רבנן עליה.** בתרווייהו: **המוצא מעות.** קא ס"ד צבורי מעות דקתני מתני' חייב להכריז והכא הואיל ורבים מצויין שם הרי אלו שלו שנתייאשו הבעלים: **דאזיל בתר רובא.** כלומר שהולך בדין מציאה אחר טעם רבים מצויים שם: **ברוב ישראל.** דסתם בתי כנסיות ישראל בהן: **במפוזרים.** ורבנן היא דמודו במפוזרין דתנן ל) מעות מפוזרין הרי אלו שלו: **כנסיות.** אסיפת מקום שמתכנסים שם להתיעץ ולהוועד: **דיתבי בהו כנענים.** שהן חוץ לעיר ומושיבין בה כנענים לשמור: **מצא בה אבידה.** משנה היא בסדר טהרות בעיר שישראל וכנענים דרים בה במסכת מכשירין: **ותפשוט.** מיהא מקצת משאלותיך דמודו רבנן ברוב כנענים ופליגי ברוב ישראל: **בטמון.** דכיון דטמנו לאו אבידה היא הלכך ברוב ישראל יכריז: **שאינה עשויה לפנות.** רגילים היו בעלים להניחה ימים רבים ולא לפנותה מיד: **ונמלך עליה לפנותה.** מיד ועל כרחו או יטלנו או יהא הפקר. להכי נקט (ב) שאינה עשויה לפנות דאי עשויה לפנות אבידה מדעת היא שהיה לו לחוש שמא יפנה:

ואיבעית

ומודה ר"ש בכלים ששבעתן העין כו'. מדקאמר ומודה משמע דלרבנן אפילו לא שבעתן העין חייב להכריז וכן מצינו ברבה בר בר חנה דאמר בפ"ק (לעיל דף יט.) אי טביעות עינא אית לי בגויה וגט לא שבעתו העין דלא משהה איניש גיטא בידיה וקשה דלא מצינו דאמרו רבנן זה בפירוש וי"ל דמדנקט במתני' כריכות ועיגולי דבילה ומחרוזות וככרות הרי אלו שלו ואלו דברים אין דרכן להיות בהן טביעות העין משמע דדברים שדרכן להיות בהן טביעות עין בכל ענין חייב להכריז אפילו לא שבעתן העין אי מצא במקום דשכיחי רבנן: **אבל** שנים חייב להכריז. דמנין הוי סימן ומתניתין דקתני מחרוזות וככרות הרי אלו שלו אי מיירי דרך נפילה אתי שפיר דאז לא היה מנין סימן שאינו יודע שנפלו בבת אחת א"נ מיירי דרך הינוח וליכא אלא מחרוזה אחת וכן עיגול וככר והא דקאמר מחרוזות היינו מחרוזות דעלמא ולקמן (דף כה.) גבי צבורי פירות וגבי צבורי מעות דפריך ש"מ מנין הוי סימן ולא משני צבורי דעלמא דומיא דרישא מחרוזות ועיגול וככרות וכריכות היינו משום דלא הוה ליה למתני אלא מעות צבורות ופירות צבורות כדקתני מעות מפוזרות ופירות מפוזרות: **כי** קאמר ר"ש ברוב כנענים. וא"ת א"כ מה צריך טעם מפני שהבעלים מתיאשים ת"ל דיש לתלות דמכנענים נפל דהוו רובא וי"ל דאיצטריך דאפילו יודע ודאי שמישראל נפל קאמר הרי אלו שלו ח) דהמפסיד מתיאש ואומר דכנענים שקלי ליה ואפילו אם ישראל ימצאם לא יכריז דתולה דמן הכנענים נפל דהן רובא: **אפילו** ברוב ישראל נמי. הוי שלו וטעמא משום דאיכא אינשי דלא מעלי ושקלי לה: **אם** תמצי לומר פליגי ברוב כנענים או לא. להך גירסא מספקא אי פליגי אפילו ברוב ישראל ואית ספרים דלא גרסי הכי אלא גרסי את"ל אפילו ברוב ישראל פליגי רבנן עליה ברוב כנענים או לא ולהך גירסא פשיטא ליה דרבנן פליגי עליה ברוב ישראל וחייב להכריז ולא חיישינן לאינשי דלא מעלי וכן נראה דהא תנן אלו שחייב להכריז מצא פירות בכלי וכן כולהו דאית בהו סימן ומשמע דאפילו ברה"ר דרבים מצוים שם חייב להכריז דלא מדכר רה"י אלא גבי כריכות ודוחק הוא להעמיד בסמטא וכן לקמן אמר לעולם רבנן כו' ומי קתני הרי אלו שלו אינו חייב להכריז קתני ויניח והשתא מ"מ תפשוט דפליגי רבנן ברוב ישראל דקתני אם רוב ישראל חייב להכריז אלא ודאי הא לא מספקא ליה אם פליגי ברוב ישראל ופשיטא ליה דפליגי מכח מתני' כדפריסית: **מאן** שמעת ליה דאזיל בתר רובא. פירוש גבי מציאה ולא שייך הא לפלוגתא דחיישינן למיעוט: **ותפשוט** מינה דמודו רבנן לר"ש כו'. וא"ת אי בעי למפשט דמודו רבנן נימא ר"ש היא וי"ל דמ"מ תפשוט דלא מצינו למימר דלר"ש אפילו ברוב ישראל הרי אלו שלו ולרבנן אפילו ברוב כנענים חייב להכריז דאי כר"ש אתיא אם כן ברוב ישראל חייב [להכריז] לר"ש ואי כרבנן אתיא א"כ ברוב כנענים הרי אלו שלו: **בטמון.** ולא בעי לאוקמה שאין רבים מצויין שם מדמפליג בין רוב העיר כנענים לרוב העיר ישראל משמע שמצא במקום שרוב בני העיר מצויים שם דאי מצא במקום שאין רבים מצויין לא הוה ליה למנקט רוב העיר אלא אם רוב כנענים או ישראל שכיחי במקום שמצא וא"ת ובטמון למה יגע בו אי משום שיפנה אותה המפנה יקחנה ויכריז וי"ל דשמא המפנה יהיה כנעני או שמא לא ימצאנה המפנה וישליכנה לחוץ עם הזבל וא"ת ואמאי יכריז יקחנה לעצמו דכשלא ימצאנה בעליה יתייאש ויאמר שאדם שאינו הגון לקחה ואע"ג דאיכא רובא ישראל דהיינו טעמא דר"ש דשרי ברוב ישראל וי"ל דהוי יאוש שלא מדעת דבשעה שלוקחה עדיין לא ידע האובד שנלקחה וברוב כנענים הוי שלו דתלינן דכנענים הטמינוה דהוו רובא:

סבר

מסורת הש"ס

א) [ב"ב קסז.], ב) סוכה מד: [ע"ש דמימרא הוא], ג) ע"ז מג., ד) [לקמן כו.], ה) [ע' תוס' ב"ב כג: ד"ה חוץ], ו) [לעיל כא:], ז) ס"א צבורין ועיין רש"ל, ח) מכשירין פ"ב מ"ח ע"ש, ט) לקמן כה:, י) שם, כ) [צ"ל ודרכו יעב"ץ], ל) [לעיל כא.], מ) נ"א דהאובד,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' תניא ומודה ר"ש: (ב) רש"י ד"ה ונמלך וכו' להכי נקט. נ"ב ע"ל דף כה ע"ב:

◆

גליון הש"ס

גמ' פליגי רבנן עליה. כעין זה נדרים כ"ג ע"ב:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' בדי מחטין. נ"ב הרמב"ם וש"ע לא כתבו בדי אלא מחטין כו' בלא בדין וע' רא"ש ומש"ש (בסי' רס"ב ס"ק כ"ג): [ב] שם דתנן. רשום קו עליו ונ"ב דאמרינן וכ"ה ברי"ף ורא"ש: [ג] רש"י ד"ה עלה. במס' סוכה גבי כו'. נ"ב תמוה מאד (ועי' בדברי רבינו בא"ח סי' תרמ"ו ס"ק י"ד):

◆

לעזי רש"י

פוטיא"ש [פוטיי"ש]. חולדה.

◆

מוסף רש"י

עלה אחד בבד אחד. בד אחד ובו עלה אחד ודיו (סוכה מד:). ומן זוטו של ים. לשון ים החוזר לאחוריו עשר וחמש עשרה פרסאות ושוטף כל מה שמוצא בדרך חזרתו, וכן עושה בכל יום (ע"ז מג.). ומשלוליתו של נהר. כשהנהר גדל ויוצא על גדותיו ופושט (שם). אפילו ברוב ישראל. דעביד דמייאש ולא סמיך דליהדרו ניהליה, דלא מפלגי בין דבר שיש בו סימן לאין בו סימן (לקמן כו.). מכוסה לא יגע בו. דאין זו אבידה שיהא מוזהר עליה בלא תוכל להתעלם, דמשתמר הוא (לקמן כה:).

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פי"ד מהל' גזילה ואבידה הלכה יג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף כא:

לה ב מיי' פט"ז שם הל' א סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף טו:

ג [מיי' פ"ז מהל' לולב הל' כ טוש"ע או"ח סי' תרמד סעי' ד]:

לו ד מיי' פ"ו מהל' גזילה ואבידה הל' ב ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רנט סעיף ז:

לז ה ו ז מיי' שם פי"א הל' ז סמג שם טוש"ע שם סעיף ג וע"ש:

◆

רבינו חננאל

הלילה שפיר עבד שאין דרך ארץ לגלות בני אדם שיחתם עם נשיהם לבני אדם וכן באושפיזא אם כיבדו ועשה לו מטעמים הרבה ותיקן הבית בכלים מכובדים ושינה האורח מפני כי פחד שלא ירגישו בני אדם וירדו אחריו בביתו כדכתיב מברך רעהו בקול גדול וגו' ושינה כל שינוי בענין זה אין מחזיקין אותו בשקרי אלא הרי הוא באמונתו ואם יאמר ברי לי שאלו כליי הן מחזירין אותו בטביעות עין בלבד בלא נתינת סימנין לפיכך מודה ר' שמעון בן אלעזר בכלים חדשים ששבעתן העין שחייב להכריז מאי טעמא דלמא אתי צורבא מרבנן דלא משנה בדיבוריה דאמר טביעות עינא אית לי בהו ושקיל להו. ואלו הן (הן) כלים חדשים שאין חייב להכריז בדי מחטין וצינורות ומחרוזות [של] קרדומות שמצאן אחד אחד וכן היה ר"ש אומר המציל מן הארי ומן הדוב ומזוטו של ים ומשלוליתו של נהר והמוצא באיסרטיא ופלטיא ומעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואפי' צרורין ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשים מהן. ואיבעיא לן ברוב כנענים או אפי' ברוב ישראל נמי הרי אלו שלו ולא איפשיטא וקיימא לן תיקו דממונא לקולא. מעשה דמר זוטרא חסידא פשוטה